

Основи санаторно-курортної справи
д.і.н., професор Клапчук В.М., к.пед.н., доцент Польова Л.В.

1. Назва дисципліни.

Основи санаторно-курортної справи (кількість годин для самостійної роботи – 120 год.).

1. Мета самостійної роботи.

Вивчення основних положень започаткування та діяльності у курортів і курортних зон на базі природних ресурсів.

2. Завдання самостійної роботи.

Ознайомити з правовими основами організації курортів, оздоровчих видів ресурсів.

3. Запитання для самопідготовки.

1. Визначення термінів.
2. Законодавство про курорти, його завдання та принципи державної політики у сфері курортної справи.
3. Види курортів.
4. Медичний профіль (спеціалізація) курортів.
5. Природні лікувальні ресурси.
6. Підстава для створення курорту та клопотання про оголошення природних територій курортними.
7. Забудова курортів та надання земельних ділянок для створення або розширення курорту.
8. Розвиток курортів.
9. Використання природних територій для діяльності курортів.
10. Виявлення, облік та надання у користування природних лікувальних ресурсів.
11. Розробка родовищ підземних лікувальних мінеральних вод, лікувальних грязей та інших природних лікувальних ресурсів.
12. Особливості кліматолікування.
13. Кліматичні чинники проведення рекреації.
14. Аеротерапія.
15. Геліотерапія.
16. Таласотерапія.
17. Мікротерапія.
18. Лікувальні ефекти типів клімату.
19. Загальна характеристика мінеральних вод України.
20. Лікувальні фактори мінеральних вод.
21. Класифікація мінеральних вод.
22. Загальні властивості пелоїдів.
23. Основні типи лікувальних грязей.
24. Охорона пелоїдів.
25. Пелоїдолікування (грязелікування).
26. Теплолікування.

4. Індивідуальні завдання.

1. Альтернативні традиційні і нетрадиційні методи оздоровлення.
2. Ампелотерапія.
3. Апітерапія.
4. Ароматерапія.
5. Бальнеологічні курорти Закарпатської області.
6. Бальнеологічні курорти Криму.
7. Бальнеологічні курорти Львівської області.
8. Бальнеологічні курорти Одеської області.
9. Бальнеологічні курорти Південної України.
10. Бальнеологічні курорти Північної України.
11. Бальнеологічні курорти Східної України.
12. Бальнеологічні курорти Українських Карпат.
13. Бальнеологічні курорти Центральної України.
14. Використання лікувальних ефектів собак і інших домашніх тварин.
15. Винотерапія.
16. Галотерапія.
17. Гірудотерапія.
18. Глинолікування.
19. Грязелікування в АР Крим.
20. Грязелікування в Українських Карпатах.
21. Грязелікування в Центральній Україні.
22. Грязелікування на узбережжях морів.

23. Грязелікування у Східній Україні.
24. Грязе- та озокеритолікування в Івано-Франківській області.
25. Грязе- та озокеритолікування на курортах Закарпаття.
26. Грязе- та озокеритолікування на курортах Передкарпаття.
27. Грязе- та озокеритолікування у Львівській області.
28. Грязе- та озокеритолікування у Тернопільській області.
29. Дельфіноterapia.
30. Енотерапія.
31. Загальна характеристика мінеральних вод АР Крим.
32. Загальна характеристика мінеральних вод Закарпатської області.
33. Загальна характеристика мінеральних вод Івано-Франківської області.
34. Загальна характеристика мінеральних вод Львівської області.
35. Загальна характеристика мінеральних вод Одеської області.
36. Загальна характеристика мінеральних вод Полтавської області.
37. Загальна характеристика мінеральних вод Тернопільської області.
38. Загальна характеристика мінеральних вод Хмельницької області.
39. Загальна характеристика мінеральних вод Чернівецької області.
40. Застосування фізіотерапії для лікування та оздоровлення.
41. Іпотерапія.
42. Кінезіотерапія.
43. Кумисолікування.
44. Ландшафтотерапія.
45. Лікувальні методи і засоби мінерального походження.
46. Лікувальні методи і засоби рослинного походження.
47. Лікувальні методи і засоби тваринного походження.
48. Лікування механічними факторами.
49. Лікування хвороб за допомогою фізіотерапії.
50. Музикотерапія.

5. Програмові вимоги до екзаменів.

1. Законодавство про курорти, його завдання та принципи державної політики у сфері курортної справи.
3. Види курортів.
4. Медичний профіль (спеціалізація) курортів.
5. Природні лікувальні ресурси.
6. Підстава для створення курорту та клопотання про оголошення природних територій курортними.
7. Забудова курортів та надання земельних ділянок для створення або розширення курорту.
8. Розвиток курортів.
9. Використання природних територій для діяльності курортів.
10. Виявлення, облік та надання у користування природних лікувальних ресурсів.
11. Розробка родовищ підземних лікувальних мінеральних вод, лікувальних грязей та інших природних, лікувальних ресурсів.
12. Особливості кліматолікування.
13. Кліматичні чинники проведення рекреації.
14. Аеротерапія.
15. Геліотерапія.
16. Таласотерапія.
17. Мікротерапія.
18. Лікувальні ефекти типів клімату.
19. Загальна характеристика мінеральних вод України.
20. Лікувальні фактори мінеральних вод.
21. Класифікація мінеральних вод.
22. Загальні властивості пелоїдів.
23. Основні типи лікувальних грязей.
24. Охорона пелоїдів.
25. Пелоїдолікування (гязелікування).
26. Теплолікування.
27. Альтернативні традиційні і нетрадиційні методи оздоровлення.
28. Ампелотерапія.
29. Апітерапія.
30. Ароматерапія.
31. Використання лікувальних ефектів собак і інших домашніх тварин.
32. Винотерапія.
33. Галотерапія.
34. Гірудотерапія.
35. Глинолікування.

7. Тести.

1. Розвиток туристичної галузі в цілому та оздоровчих закладів зокрема відображає:

- а) Динаміку економічних процесів у країні
- б) Політичні та економічні зміни, що відбуваються в сучасному світі
- в) Динаміку економічних процесів у країні, а також політичні та економічні зміни, що відбуваються в сучасному світі
- г) Динаміку економічних процесів у країні, економічні зміни, що відбуваються в сучасному світі

2. Специфічні умови приватизації в Україні визначили основну форму власності в санаторно-курортній сфері:

- а) Колективну
- б) Державну
- в) Муніципальну
- г) Всі вище перераховані

3. Згідно з чинним законодавством приватизації не підлягають:

- а) Майно профспілок, будинки відпочинку, турбази, кемпінги
- б) Будинки відпочинку, турбази, кемпінги
- в) Майно профспілок, створені за рахунок добровільних членських внесків
- г) Майно профспілок, будинки відпочинку, турбази, кемпінги, створені за рахунок добровільних членських внесків

4. Для покращення ситуації у санаторно-курортній системі необхідно:

- а) Реструктуризувати санаторно-курортну систему з перетворенням більшості санаторіїв на сезонні заклади відпочинку при підвищенні лікувально-реабілітаційного потенціалу решти за рахунок концентрації медперсоналу та апаратури; розширити можливості одно-, дводенного оздоровлення
- б) Підвищити комфортність закладів відпочинку, покращити сервіс, впровадити анімаційний сектор як невід'ємну складову курортного продукту з забезпеченням його відповідними висококласними фахівцями
- в) Подовжити сезон, в основному за рахунок цілорічної лікувально-реабілітаційної діяльності та приведення її у відповідність з рекреаційними періодами певної кліматичної зони; залучити додаткові рекреаційні ресурси та забезпечити якісне медичне їх використання як у лікувально-реабілітаційних, так і в рекреаційних цілях
- г) Всі вище перераховані

5. За ефективністю функціонування курортно-рекреаційних закладів можна виділити груп регіонів:

- а) Один
- б) Два
- в) Три
- г) Чотири

6. До регіонів з відносно високим рівнем ефективності санаторно-курортних закладів відносяться:

- а) АР Крим, Львівська, Запорізька, Херсонська області, м. Севастополь
- б) АР Крим, Львівська, Херсонська області
- в) АР Крим, Львівська, Запорізька, м. Севастополь
- г) АР Крим, Львівська, Запорізька, Херсонська області

7. До регіонів з відносно низьким рівнем ефективності санаторно-курортних закладів відносяться:

- а) Кіровоградська, Сумська, Чернігівська області
- б) Сумська, Чернігівська, Волинська області
- в) Кіровоградська, Сумська, Чернівецька, Чернігівська, Волинська області
- г) Кіровоградська, Чернівецька, Волинська області

8. Рекреаційна галузь має потребу у власних спеціалістах:

- а) Технологів-організаторів лікувально-оздоровчої діяльності на курортах, курортних туроператорах, аніматорах
- б) Курортних туроператорів, аніматорів
- в) Ресурсників, технологів-організаторів лікувально-оздоровчої діяльності на курортах, курортних туроператорів, аніматорів
- г) Ресурсників, курортних туроператорів, аніматорів

9. Найбільші експлуатаційні запаси мінеральних вод має рекреаційний регіон:

- а) Кримський
- б) Карпатський
- в) Придніпровський
- г) Донецький

10. Всі родовища озокериту має рекреаційний регіон:

- а) Кримський
- б) Карпатський
- в) Придніпровський
- г) Донецький

11. За даними Київ НДП в Україні виділено курортно-рекреаційних систем:

- а) 3
- б) 5
- в) 7
- г) 9

12. 55,9 % ресурсів мінеральних вод країни має рекреаційний регіон:

- а) Кримський
- б) Карпатський
- в) Придніпровський
- г) Донецький

13. Типологія курортів за функціональним використанням:

- а) Переважно лікування
- б) Лікування, відпочинок, туризм
- в) Переважно відпочинок, туризм
- г) Всі вище перераховані

14. Типологія курортів за віковим складом:

- а) Дитячі
- б) Для дорослих
- в) Змішані
- г) Всі вищезгадані

15. 72,1 % розвіданих запасів сульфідних лікувальних грязей має рекреаційний регіон:

- а) Кримський
- б) Карпатський
- в) Причорноморський
- г) Донецький

16. Типологія курортів за лікувальними факторами:

- а) Кліматичні, бальнеологічні, змішані
- б) Кліматичні, бальнеологічні, грязьові
- в) Кліматичні, бальнеологічні, грязьові, кумисолікувальні, змішані
- г) Бальнеологічні, грязьові, кумисолікувальні

17. Типологія курортів за відомчим підпорядкуванням:

- а) Міністерств та відомств
- б) Профспілок
- в) Підприємств
- г) Всі вищезгадані

18. Типологія курортів за значенням:

- а) Міжнародні
- б) Державні
- в) Місцеві
- г) Всі вище перераховані

19. Типологія курортів за географічним місцезнаходженням:

- а) Рівнинні
- б) Приморські
- в) Гірські
- г) Всі вище перераховані

20. Типологія курортів за медичним профілем:

- а) Спеціалізовані
- б) Загального призначення
- в) Протитуберкульозні
- г) Всі вище перераховані

21. Типологія курортів за тривалістю експлуатації:

- а) Цілолітні
- б) Сезонні
- в) Змішані
- г) Всі вище перераховані

22. Типологія курортів за відношенням до систем розселення:

- а) Агломеровані
- б) Натуралістичні
- в) Міжселітебні
- г) Всі вище перераховані

23. Перша в Україні бальнеолікарня започаткована у:

- а) Немирові
- б) Саках
- в) Трускавці
- г) Моршині

24. Найбільше санаторіїв і пансіонатів із лікуванням є в:

- а) АР Крим
- б) Львівській області
- в) Одеській області
- г) Херсонській області

25. Типологія курортів за характером оздоровчого впливу:

- а) Рекреаційно-профілактичні
- б) Реабілітаційні
- в) Лікувальні
- г) Всі вище перераховані

26. Перша в Україні грязьова лікарня започаткована у:

- а) Немирові
- б) Саках
- в) Трускавці
- г) Моршині

27. Кліматичним курортом Південного берега Криму є:

- а) Алушка
- б) Судак
- в) Армянськ
- г) Красноперекопськ

28. Кліматичним курортом степової зони України є:

- а) Судак
- б) Саки
- в) Одеса
- г) Іллічівськ

29. Кліматичним курортом лісостепу України є:

- а) Сатанів
- б) Заліщики
- в) Гусятин
- г) Кіровоград

30. До бальнеологічних ресурсів відносяться:

- а) Лише мінеральні води
- б) Лише мінеральні води і грязі
- в) Лише мінеральні води й озокерит

г) Мінеральні води, грязі, озокерит

31. Радонові мінеральні води використовуються з лікувальною метою на курорті:

- а) Хмільник
- б) Сатанів
- в) Кваси
- г) Моршин

32. Родовища сульфідних мінеральних вод поширені у:

- а) Карпатському регіоні та південно-західному Поділлі
- б) Донбасі
- в) Гірському Криму
- г) Приазов'ї

33. Крем'янисті мінеральні води зосереджені у:

- а) Центральній частині Поділля і на Закарпатті
- б) Причорномор'ї
- в) Поліссі
- г) Криму

34. Вуглекислі мінеральні води експлуатуються в:

- а) Закарпатті
- б) Поліссі
- в) Поділлі
- г) Криму

35. Кліматичним курортом Українських Карпат є:

- а) Кути
- б) Татарів
- в) Іршава
- г) Чоп

36. Кліматичним курортом Одеської групи курортів є:

- а) Аркадія
- б) Вилкове
- в) Бердянськ
- г) Євпаторія

37. Кліматичним курортом Полісся є:

- а) Пуща-Водиця
- б) Київ
- в) Житомир
- г) Бердичів

38. Найбільше територіальне поширення мають лікувальні води:

- а) Сірководневі
- б) Радонові
- в) Бромні
- г) Сульфідні

39. Йодні, бромні та йодо-бромні мінеральні води переважають у:

- а) Карпатах
- б) Криму
- в) Придніпров'ї
- г) Гологорох

40. Сульфідні мінеральні води широко використовуються на курорті:

- а) Немирів
- б) Сатанів
- в) Кваси
- г) Шаян

41. Крем'янисті мінеральні води у лікувальних цілях використовуються на курорті:

- а) Рай-Оленівка
- б) Моршин

- в) Трускавець
- г) Сатанів

42. Джерела миш'яковистих мінеральних вод зустрічаються у:

- а) с. Кваси
- б) с. Микуличин
- в) с. Шешори
- г) с. Буржук

43. Залізисті мінеральні води мають найбільше поширення у області:

- а) Львівській
- б) Закарпатській
- в) Чернівецькій
- г) Одеській

44. До лікувальних грязей відносяться:

- а) Мули
- б) Сапропелі
- в) Мули, торфи, сопкові грязі
- г) Мули, сапропелі, торфи, сопкові грязі

45. Родовища мулових лікувальних грязей оз. Ріпне використовуються на курорті:

- а) Слов'янськ
- б) Бердянськ
- в) Євпаторія
- г) Саки

46. Родовища мулових лікувальних грязей оз. Солоний Лиман використовуються на курорті:

- а) Слов'янськ
- б) Бердянськ
- в) Євпаторія
- г) Солоний Лиман

47. Мінеральні води з підвищеним вмістом органічних речовин поширені на території області:

- а) Львівської
- б) Тернопільської
- в) Харківської
- г) Черкаської

48. Перші заклади в Україні, де використовувалися лікувальні властивості грязей, виникли:

- а) На узбережжі Куяльницького лиману
- б) Поблизу Голої Пристані
- в) В Одесі
- г) У Бердянську

49. Найбільшими родовищами мулових органо-мінеральних сульфідних грязей є лимани:

- а) Алібей, Куяльницький, Тилігульський, Хаджибейський
- б) Куяльницький, Тилігульський, Хаджибейський
- в) Алібей, Шагани, Хаджибейський
- г) Всі вище перераховані

50. Родовища мулових лікувальних грязей оз. Сліпне використовуються на курорті:

- а) Слов'янськ
- б) Бердянськ
- в) Євпаторія
- г) Саки

8. Список рекомендованої літератури.

1. Географічна енциклопедія України : [у 3-х томах]. – К. : УРЕ, 1988–1993.
2. Иванов В.В. Генетическая классификация лечебных грязей (пелоидов) СРСР / В.В. Иванов, Г.А. Невраев / Материалы по изучению лечебных грязей, грязевых озер и месторождений. – М. : Недра, 1963. – С. 9–26.
3. Иванов В.В. Каталог грязевых месторождений СРСР / В.В. Иванов, Г.А. Невраев, М.М. Фомичев. – М. : Недра, 1970. – 168 с.
4. Иванов В.В. [Классификация](#) подземных минеральных [вод](#) / В.В. Иванов, Г.А. Невраев. – М., 1964.

– 167 с.

5. Кадастр минеральных вод СССР. – М., 1987 р.
6. Клапчук В.М. Курортна справа : організація, територіальне планування, система управління: Навчально-методичний посібник / В.М. Клапчук, Л.В. Ковальська. – Івано-Франківськ : Фоліант, 2013. – 400 с.
7. Клапчук В.М. Основи санаторно-курортної справи : Навчально-методичний посібник / В.М. Клапчук. – Івано-Франківськ : Фоліант, 2012. – 136 с.
8. Клапчук В.М. Світовий туризм і готельне господарство : Навчально-методичний посібник / В.М. Клапчук. – Івано-Франківськ : Фоліант, 2012. – 143 с.
9. Клапчук В.М. Географія курортів світу : Навчально-методичний посібник / В.М. Клапчук / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника : Електронний ресурс. – Івано-Франківськ, 2012. – 1 гБт.
10. Курорти України. Минуле та сучасність. Санаторно-курортні заклади ЗАТ «Укрпрофоздоровниця». – К. : ТАМЕД, 2002.
11. Курортні ресурси України. – К. : ТАМЕД, 1999.
12. Курорты : Энцикл. словарь / [Гл. ред. Е.И. Чазов]. – М. : Сов.энциклопедия, 1988.
13. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія / Н.В. Фоменко. – Івано-Франківськ, 2001.